



УНИЈА



БИЛТЕН

www.unijairl.org

Број 20. Год. III Београд април 2006. Бесплатан примерак ISSN 1820-3531

Издавање овог Билтена омогућило је Високи комесаријат за избеглице УН (UNHCR)

У СУСРЕТ НОВОЈ РУНДИ ПРЕГОВОРА У БЕЧУ

ТЕШКО ДО КОМПРОМИСА

Нејосредно по завршењу треће рунде преговора, одржане почетком априла у Бечу, на којој је централна тема била децентрализација на Косову и Метохији, две стране и међународни посредници, сложили су се у само једном ставу, да је то, до сада, био најбољи преговарачки сасланак. Конкретних закључака није било, а договор о овлашћењима српских општина, међусобном повезивању и везама с Београдом није постигнут. На новој рунди преговора, заказаној за 4. мај, требало би да се расправља о границама општина.

Трећа рунда је, уместо договора, довела до још већег размимолажења две стране. Разлике су очигледне у скоро свим питањима, а највеће у надлежности општина. Тако се, на пример, као проблем појавило и то, ко ће и како бирати шефа полиције, судије и тужиоце општинских судова у општинама где Срби чине већину.

СТАВОВИ МЕЂУНАРОДНИХ ПРЕДСТАВНИКА...

Председавајући преговора о децентрализацији на Косову, **Албер Роан**, изјавио је, после треће рунде, да је сасвим могуће да Београд и Приштина не постигну споразум о реформи власти. "Не верујем да ћемо наћи компромис прихватљив за обе стране. Можемо дефинисати компромис за који мислимо да је разуман и који ће бити тачно на средини између позиција две стране, а актери преговора би се онда окренули другим питањима, као што су заштита верских објеката, економија, заштита мањинских права. Свакако ћемо о евентуалном компромисном предлогу, са обе стране, разговарати још једном и ако имају разумне контрапредлоге, то ће бити у реду. Ако то не буде случај, онда ћемо морати да закључимо да у тој области нема споразума. Тада би остала могућност да договор о децентрализацији буде постигнут касније, када почну разговори о будућем статусу Косова", изјавио је Роан по завршетку преговора.

... СРПСКЕ И ...

Разговори у Бечу, према мишљењу делегације из Београда, показују да преговори одличу, али да помака нема. **Александар Симић**, члан београдског тима, каже и да су преговори били тешки и да су преговарачи расправљали око сваке реченице Роановог документа. Према његовим речима, проблем у документу је помињање правног система Косова, који се тек сада усаглашава. "Суштина је у томе што се Албанци плаше да ће аутономија коју би имале српске општине, пре свега, у областима битним за очување идентитета Срба, нарушити јединствен правни систем Косова. Наш је став да тај јединствен правни систем може бити жртвован зато што је већа вредност очување мултиетничности. Као што се зна, Срби на Косову живе једва

ОЧЕКИВАЊА СТАНОВНИКА КОСМЕТА

Политички представници неалбанских заједница на Косову траже од преговарачког тима Приштине да у оквиру процеса децентрализације буду формиране нове општине, у којима ће те заједнице чинити већину. Косовски Срби траже да им у оквиру децентрализације буде омогућена организација живота у градским срединама и да места културног наслеђа буду подопштинске јединице. Представници бошњачке и горанске заједнице траже формирање нових општина у Витомирици, Речану и делу општине Драгаш, насељеном Бошњацима и Горанцима. Ашкалијске заједнице траже формирање општине у селу Рогово, општина Баковица.

у трећини, у односу на број који је био 1999. године, и да би опстали и створили претпоставке за повратак, морали би да створе такав правни систем који ће им гарантовати нека уставом неутуђива права", каже Симић.

"Срби траже вертикалне везе у областима образовања, здравства, културе и религије. То је потребно за Србе, а за Албанце требало би да буде прихватљиво. Ми не тражимо вертикалне везе у области полицијских послова и судства, а то смо саопштили и саговорницима у САД", изнела је ставове српске стране, **Санда Рашковић-Ивић**, приликом своје посете Америци.

...АЛБАНСКЕ СТРАНЕ

Албанска страна тврди да преговори иду правим током и да су основни принципи приштинске делегације у складу с Роановим документом. Члан тима, **Ардан Ђини**, каже да српска страна жели да општине са претежно српским становништвом самостално делују, док Албанци тврде да би то водило стварању ентитета. "То је управо оно што албанска делегација жели да избегне, што значи давање највећих могућих права српским општинама и осталим заједницама. Ми ћемо креирати ситуацију у којој ће све заједнице моћи да имају власт и воде свој живот, али без опасности да ће формирати још један слој власти на Косову, ентитет или квазиентитет", каже он.

Преговарачки тим Косова усвојио је, крајем овог месеца, документ о правима мањина који је израђен у Кембриџу. Ни на овом састанку, албанска преговарачка екипа није утврдила коначан предлог решења за границе општина и решавање питања Косовске Митровице, што ће, како они сматрају, бити решено непосредно пред састанак 4. маја у Бечу.

У ОВОМ БРОЈУ:



КИЛИЈАН КЛАЈШМИТ:
РАСЕЉЕНИМ ОСТАВЉАМ НАДУ
(стр. 2)

**ПОВРАЋАЈ ПОЉОПРИВРЕДНОГ
ЗЕМЉИШТА И ПОСЛОВНОГ
ПРОСТОРА** (стр. 4)



У ПОСЕТИ СЕЛУ СМАЋ (стр. 6)



**РАСЕЉЕНИЧКА ПРИЧА ОЛИВЕРЕ
ИЛИЋ** (стр. 8)

**ШИРОМ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ
ПРОСЛАВЉЕН ВАСКРС** (стр. 9)



**СОРЕН ЈЕСЕН-ПЕТЕРСЕН ПРИМИО
ПРЕДСТАВНИКЕ УНИЈЕ** (стр. 12)

САНДРА МИЧЕЛ, ЗАМЕНИЛА КИЛИЈАНА КЛАЈНШМИТА НА МЕСТУ ДИРЕКТОРА UNMIK КАНЦЕЛАРИЈЕ ЗА ЗАЈЕДНИЦЕ, ПОВРАТАК И ПИТАЊА МАЂИНА

РАСЕЉЕНИМ ОСТАВЉАМ НАДУ

Ово је окућљеним новинарима, на ојрошијајној конференцији за шшамју, рекао Килијан Клајншмит, после њешнаесџ месеци ѓроведених на челу Канцеларије, чији је један од основних задашјака био ѓвращаак расељених на Косово и Метохију. И овога ѓуша, као и шшокот чшшавог свог мандашја, Клајншмит је избегао да конкретнот одговори на ѓишшање колико се ѓуди врашшло на Космет. Нада осшјаје слаба ушсеха онима који седам година чекају ѓвращаак својим кућама, а он им се, данас, чини неизвеснијим него икад. Клајншмит је новинарима и званичним власшима, а нешшот касније и ѓредсшавницима удружења расељених и НВО, ѓредсшавио Сандру Мичел, нову дирекшорку UNMIK Канцеларије за заједнице и ѓвращаак, најављујући другачији ѓрилас ѓроцесу ѓвращака.

Килијан Клајншмит је, оцењујући свој боравак на простору Косова и Метохије и сумирајући резултате свога рада у процесу повратка, истакао да за њега остаје много научених лекција, а оно што оставља иза себе је нада да ће се ситуација са повратком расељених решити. "Заиста се надам да ће престати да се расељени и уопште ѓуди третирају као намештај и да ће њихове жеље, њихове потребе, њихове наде, доћи у центар политичких одлучивања и да ће се расељени вратити својим кућама", рекао је Клајншмит, али није прецизирао када ће се то и на који начин десити.

"Када сам ја дошао на ове просторе још увек су сви били шокирани догађајима из марта 2004. године. Тада је веома широк круг ѓуди почев од донатора, преко српске заједнице, косовског друштва и неких међународних чинилаца, сумњао да после тога чина, уопште има смисла говорити о повратку. Међутим, у протеклих 15 месеци, политички процеси су ишли путевима који су нудили перспективу

повратка. Нећу да процењујем да ли је та перспектива и могућност повратка довољна или не, али је чињеница да данас постоји већа и боља могућност повратка, него што је била онда када сам ја дошао", наставио је Клајншмит.

ПРОМЕНА ПОЛИТИКЕ ПОВРАТКА

Говорећи о резултатима повратка, Клајншмит је истакао да он никога није вратио и верује да су они који су се вратили протеклих неколико месеци, то урадили по свом слободном избору.

"Наш посао је да створимо услове, како би ѓуди могли да се одлуче да ли хоће или неће да се врате. Више од годину дана водио сам Канцеларију за заједнице и повратак и у том периоду отприлике две и по хиљаде ѓуди је одлучило да се врати. Током марта, вратило се 45 лица. Због таквих резултата, у последњих девет месеци, било

Килијан Клајншмит на састанку са представницима расељених и невладиних организација СКЕПТИЧАН САМ



Гредсшавници Уније на сасшанку

пружио приликом отварања УНИЈА М канцеларије у Приштини. **Сандри Мичел** је пожелео да настави добар однос какав је Клајншмит успоставио са Унијом, поставивши јој и два питања: Када очекује проналажење средстава за обнову и како оцењује стање безбедности на Косову, које се, по његовим речима, у последње време гура у други план.

"Прихватила сам се овог посла како бих унела нову енергију у проналажење финансијских средстава за побољшање повратка процеса, а овде сам да чујем и ваш глас", рекла је Сандра Мичел, одговарајући на ова питања представницима удружења расељених и невладиног сектора, остављајући их ускраћене за њено виђење безбедности на простору Косова и Метохије.



нам је приоритетно да променимо нашу политику када је у питању повратак. Кад то кажем у виду две ствари, да људи имају право да се врате где желе и друго, да косовске институције па и српске, морају да им пруже сваку помоћ како би им живот након повратка био нормалан. Кад већ причам о помоћи мислим да постоје два начина да се та помоћ добије. Једна је могућност да људи буду смештени у колективним центрима и да добију помоћ која им припада. Други начин је да расељени одлуче да се врате у место одакле су избегли и да тамо добију помоћ која им припада. Међутим, има и негативних примера. Неки су се вратили у своја места, добили одговарајућу помоћ, која се, пре свега, односила на обнову њихових кућа, а након тога су продали своје куће и отишли даље. На самом почетку процеса повратка имали смо погрешан приступ. Приоритет су добијали они најсиромашнији и социјално најугроженији. Требало је њима помоћи, наравно, али ми морамо, превасходно, да помогнемо оним људима који су спремни да инвестирају, онима који могу да добију запослење и живе од свог рада", навео је Клајншмит разлоге промене стратегије повратка расељених.

ОБЕЗБЕДИТИ СИГУРНОСТ ПОСЛЕ РЕШЕЊА СТАТУСА

Клајншмит је истакао да се не смеју заборавити људи на Косову, јер, како је рекао, код њих, у очекивању исхода преговора о будућем статусу Косова, нервоза расте.

"Садашњи моменат, када ће се будући статус Косова ускоро решити даје подстрека свима нама, да обезбедимо све мере предострожности и да обезбедимо сигурност свим заједницама на Косову, како бисмо спречили, да евентуално, после решења статуса, дође поново до неких нових сукоба.

Ово је време великих изазова и ми морамо да дамо једнаку шансу свима и онима који су на Косову и онима који нису, а хтели би да се врате. Ми радимо већ доста дуго на томе и то радимо заједно с Привременим институцијама Косова, са међународном заједницом, локалним невладиним организацијама и удружењима расељених. Резултат нашег заједничког рада је тај да смо направили један план у који смо укључили све предлоге које смо добили од разних

О ПОВРАТКУ СА ЗВАНИЧНИМ ВЛАСТИМА

"Од момента када сам дошао у мисију, имао сам одличну сарадњу с Координационим центром, пре свега, по техничким питањима. Циљ моје посете Београду, између осталог, био је, да представим Сандру Мичел, шефицу КЦ **Санди Рашковић-Ивић** и њеном заменику **Милораду Тодоровићу**. Имали смо врло охрабрујуће разговоре који су се ограничавали на врло практична и конкретна техничка питања, која заједно морамо да решавамо, а политику смо ставили на страну. С министром **Расимом Љајићем** разговарали смо о заштити права мањина, питањима миграције становништва и изузетно смо задовољни с тим разговорима", упознао је Килијан Клајншмит новинаре о разговору са саговорницима који представљају званичну власт.

"Дошли смо у Београд да бисмо се састали са званичницима и размотрили даљи развој процеса повратка. Како побољшати услове за повратак свих расељених и пронаћи заједнички пут да тај процес повратка буде што ефикаснији, биле су теме разговора са руководећим људима КЦ", додала је Сандра Мичел.

чинилица и он је сада финализован. У средишту тог плана јесте општина у коју би расељени желели да се врате. Одговорност да повратници могу да живе и да остану у



*Сандра Мичел, Килијан Клајншмит и Мирјана Јојановић
представници UNMIK-а на конференцији за штампу*

једној атмосфери узајамне толеранције и поштовања не пада ни на кога појединачно, UNMIK или неког чиниоца, већ на све учеснике овог процеса. Сада је моменат када је могуће реализовати те основне идеје и смернице, у жељи да повратак буде ефикаснији", сматра Клајншмит.

НАДЗОР НАД ПРЕНОСОМ ОВЛАШЋЕЊА

За ефикасност повратка заложила се и Сандра Мичел, нова директорка Канцеларије UNMIK-а за заједнице, повратак и питање мањина. "Овај процес се одвија на општинском нивоу кроз рад Општинских радних група. Наш посао и даље ће бити да обезбедимо да се глас расељених јаче и боље чује, пре свега, кроз рад ОРГ, чији је састав врло разнолик, јер у њему се налазе представници међународне заједнице, UNMIK-а, OEBS-а, UNHCR-а, локалних власти, као и представници расељених. Наше препоруке за бољи рад ОРГ, односиће се на то да се ојачају централни механизми, односно да се на централном нивоу, а не само на општинском ојачају механизми контроле. Што се тиче преноса овлашћења UNMIK-а на косовске институције, UNMIK је разрадио врло транспарентан план о томе када, где, коме и колико ће се та овлашћења преносити. У процес планирања тог постепеног преношења укључићемо и расељена лица, која ће, такође, суделовати у том процесу. Ми разматрамо и друге опције на који начин ће се надзирати примена тих контролних механизма", покушала је Сандра Мичел, да разјасни начин преношења овлашћења са међународне заједнице на локалну и централну власт на Косову и Метохији.

"Ми морамо да оживимо донаторе, како би, све док људи буду желели да се врате на Косово, обезбедили финансијска средства. Морамо, исто тако, да обезбедимо, да се у пракси, спроведе заштита од дискриминације било кога, обезбеди боља слобода кретања, једнак приступ свих услугама и да већ наведени заштитни механизми, морају да буду законски регулисани, како би та заштита била загарантована и када UNMIK једном оде. Нема временског ограничења за повратак и кад год расељени буду желели да се врате, ми ћемо им у томе помоћи", поручила је прогнаницима Сандра Мичел.

УРЕДБОМ СОРЕНА ЈЕСЕНА - ПЕТЕРСЕНА ОСНОВАНА КОСОВСКА АГЕНЦИЈА ЗА ИМОВИНУ ЧИЈА ЈЕ ОСНОВНА УЛОГА

ПОВРАТАК ЗАПОСЕДНУТОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА И ПОСЛОВНОГ ПРОСТОРА

- **Косовска агенција за имовину (КИА) има мандај да решава спорове везане за приватну непокрећну имовину укључујући пољопривредно земљиште и комерцијалну имовину (пословни простор)**
- **КИА је надлежна да прима, региструје и помаже судовима у решавању захтева повезаних са оружаним сукобима који су се десили између 27. фебруара 1998. и 20. јуна 1999. године**
- **Сви они који су у овом периоду били у поседу своје имовине, али ипак ипак не уживају њо право, моћи ће да поднесу захтев у Косовској агенцији за имовину да им се она врати**
- **Након што суд донесе одлуку о повраћају имовине, та одлука ће бити сprovedена од стране КИА. Начини спровођења одлуке су евикција, савлање имовине под администрацију, споразум о изнајмљивању, конфискација илегално изграђених објеката, аукција и комисија.**

Припремио: Жељко Бекић

Искуство, из, нажалост, бројних ратних сукоба на балканским просторима, недвосмислено указује да је једно од кључних питања за сва избегла и расељена лица, повраћају имовине. Право на приватну имовину је, након права на живот, једно од најпримарнијих људских права, а сведоци смо да велики број расељених лица са Косова и Метохије, већ годинама, није у могућности да га оствари.

До сада је на простору Космета рађено на повраћају само стамбене имовине, тачније кућа и станова и та дужност је била поверена Дирекцији за стамбено имовинске односе (HPD), са чијим резултатима рада већина расељених, бар према њиховим причама, није задовољна.

ИНГЕРЕНЦИЈЕ КОСОВСКЕ АГЕНЦИЈЕ ЗА ИМОВИНУ

Косовска агенција за имовину, доношењем одлуке специјалног изасланика генералног секретара УН за Косово, као независна административна агенција, преузела је све ингеренције HPD-а, а осим



Кнут Росендхауг

тога она ће убудуће радити на остваривању права на имовину, узурпираног пољопривредног земљишта и пословног простора на Косову и Метохији.

" Последњих 18 месеци на Косову је вођена врло емотивна дискусија о томе шта би требало урадити са пољопривредним земљиштем

РОКОВИ И КАНЦЕЛАРИЈЕ

HPD свој мандат завршава 30. јуна ове године, до тада сви они који траже да им се имовина ослободи, то могу да ураде посредством ове организације. Након тога о овим питањима одлучиваће ће косовски судови. До краја наведеног временског периода сва лица која желе да им се ослободе станова, односно куће могу се обратити канцеларијама HPD-а, односно, сада канцеларијама Косовске агенције за имовину у Београду и Подгорицу, као и канцеларијама у Приштини, Пећи, Митровици, Гњилану и Призрену.

За шире информације, заинтересована лица, могу се обратити на следеће адресе и телефоне:

Београд - Косовска улица 49/8 тел. 011/ 334-55-13 и 334-53-14

Подгорица - Црногорских сердара 66 081/624-216

Приштина - call центар 038/ 249-936

и комерцијалном имовином. Та дебата је закључена 4. марта, када је специјални представник генералног секретара УН за Косово, промовисао уредбу под редним бројем десет која се односи на ову материју. То ће бити исти процес, сличан оном који је радио и HPD, али под новим именом. Ипак, велика разлика ће бити у доношењу одлука. Пошто 1999. године, није било правосудног система на Косову, нико није могао да изврши притисак да се одређене одлуке испоштују. Сада то неће бити случај. Судство постоји, иако можемо да дискутујемо о томе колико добро функционише, чињеница је да га имамо. Тиме се стварају могућности судовима да се право докаже и донесу одлуке у овим случајевима. Косовска агенција за имовину примаће захтеве, тражити доказе, процесуирати случајеве, доносити закључке, базиране на доказима који постоје и презентовати их судовима", упознао је **Кнут Росендхауг**, средином априла, учеснике скупа који је организовао UNHCR. Суд, према речима Росендхауга, извршног директора Косовске агенције за имовину, има три опције. Прва опција је да се сложи са закључцима агенције и донесе одлуку у складу са предлогом агенције. Друга опција је да суд уради супротно и не прихвати закључке агенције и донесе сопствену одлуку базирану на истим доказима и трећа опција је да суд не уради ништа. Уколико суд ништа не уради у року од 45 дана, одлука агенције постаје извршна.



Међутим, странке у процесу имаће право да се жале Врховном суду који одлуке нижих судова може да поништи.

РАД АГЕНЦИЈЕ

У Косовској агенцији за имовину постојаће комисија састављена од три члана, два међународна и једног локалног, чија ће основна улога бити да решава приспеле захтеве. Још увек се не знају њихова имена, а сигурно је да ће на списку међународних чланова бити људи из земаља које финасирају цео пројекат. Специјални представник генералног секретара УН, именује чланове Комисије, а критеријум за њихов избор је, да су добри стручњаци у области стамбеног и имовинског права, као и да су компетентни да обављају правосудне функције. Разлика између НРД-а и Косовске агенције биће и у томе што ће агенцијом руководити борд директора, који је састављен од пет чланова, три међународна и два локална. Извршни директор Косовске имовинске агенције директно ће одговарати том борду директора, а не специјалном изасланику УН, као што је било у време мандата НРД-а.

НА КОСОВУ ПОЧЕЛО ПРИЈАВЉИВАЊЕ

"Рачунамо да ће отприлике бити 11 хиљада поднесених захтева за узурпирано земљиште и пословни простор. На Косову је кренуло подношење захтева, петог априла. У Србији, ван Косова, почетак ове акције требало би да крене, оквирно, у јуну месецу. Пријаве ће моћи да се врше у свим нашим регионалним канцеларијама, пошто већина заинтересованих људи живи ван Косова, и то у Београду, Подгорици, Нишу и Крагујевцу. Још увек се припремамо за овај процес и у том правцу организоваће се и медијска кампања, састанци са свим невладиним и владиним организацијама, са удружењима расељених лица. Циљ нам је да свако заинтересован буде обавештен о томе. Организоваћемо и мобилне тимове, на тај начин, што ће све наше канцеларије и београдска и нишка и оне у Крагујевцу и Подгорици имати по два таква тима, који ће обилазити расељене по општинама, колективним центрима, односно, посетити свако место, где год постоји шанса да нађемо расељено лице с Косова и Метохије, како би оно поднело захтев. О томе ће расељена лица бити правовремено информисана", каже **Данијела Цемовић**, руководилац београдске канцеларије КИА.

По њеним речима, процес пријављивања трајаће отприлике до краја ове године, а постоји могућност да рокови буду продужени. "Ми смо дали неки рок од 6 месеци за подношење захтева, с тим што увек то може да се продужи као што се продужавало три пута за НРД. Али боље је да људи не чекају да се продужи или да не чекају минут до

ДОНЕСЕНЕ, А НЕ ПРЕУЗЕТЕ ОДЛУКЕ

"Две хиљаде донесених одлука, нису преузела лица која су поднела захтев за повраћај стамбеног простора и то само у београдској канцеларији. Иако су, у више наврата, били информисани из приштинског call центра, а послали смо им и позивна писма из београдске канцеларије НРД-а и преко мобилних тимова заказивали више састанака у многим општинама широм централне Србије, одазив био јако лош. Због чега људи неће да подигну те одлуке не знам", каже Данијела Цемовић и додаје "да им тај папир служи као потврда да су пријавили своју имовину. Ту, између осталог, има случајева где је њихова имовина уништена, па сад, можда, из тих разлога, људи размишљају да им ове одлуке нису потребне. Напротив, добро би било да имају ту одлуку, јер тај документ, сутра, може да им послужи као доказ на суду. На пример, ако хоће да поднесу тужбу за компензацију или да се суде с лицем које је уништило њихову имовину, у случају да сазнају ко је то урадио. То је један валидан документ који потврђује имовинско право лица које га је поднело и тај папир је признат на целој територији Косова и Метохије. Због тога сматрам да је врло важно да га имају код себе", каже Данијела Цемовић.

12. Да почну да долазе када објавимо да смо кренули с прикупљањем захтева ван Косова. Мада, ко год се налази на Косову или га пут нанесе тамо, одмах може поднети захтев. Према последњим информацијама, у Грачаници је већ поднето 36 захтева јер се и тамо, такође, налази наша канцеларија", каже Данијела Цемовић и додаје да се на Косову и Метохији захтеви већ примају и у канцеларијама у Приштини, Пећи, Митровици, Гњилану и Призрену.

Комисија, која ће одлучивати о овим захтевима, почеће са радом наредне године, јер се чека да се прикупе сви захтеви, а онда би се кренуло са њиховим решавањем. Пошто је ово врло компликована материја, редовно ћемо пратити рад Косовске агенције за имовину и покушати, да вам у сарадњи са правним стручњацима из ове области, приближимо начин рада и процедуре како бисте могли вратити своју узурпирану имовину на Косову.

РЕЗУЛТАТИ РАДА НРД-а



Данијела Цемовић

"Од почетка свог рада, НРД је прикупио преко 29 хиљада захтева за поврат станова и кућа. Од тог броја, остало је још 16 нерешених захтева за које треба да се донесе правоваљана одлука.

Преко 26 хиљада одлука је имплементирано.

Највећи број подносилаца захтева је тражио стављање имовине под администрацију НРД-а. Тренутно је око 6 хиљада стамбених јединица под његовом администрацијом, а преко три хиљаде подносилаца захтева је тражило поново поседовање над имовином, тј. евикцију (избацивање узурпатора из заузете куће - стана). Број оних који су тражили да НРД исели узурпатора сигурно би био већи, али је проблем у томе што се лица, чија је имовина заузета, не осећају довољно безбедним да се врате у средину коју су напустили пре седам година. Нешто више од две хиљаде подносилаца захтева тражило је затварање свог предмета. То су она лица којима помоћ НРД-а није више била потребна, јер су проблем решили на неки

други начин.

Сви они који су ставили имовину под администрацију НРД-а моћи ће да поднесу захтев да им лице, настањено у њиховом стану/кући, плаћа месечну ренту. Недавно је UNMIK прихватио предлог закона везаних за спровођење закона о плаћању ренте. То је, тренутно, најбоља правна заштита имовине, коју сви они који тренутно нису у поседу своје куће или стана могу имати", изјавила је за Билтен Уније Данијела Цемовић, руководилац београдске канцеларије НРД-а.

У ПОСЕТИ ЈЕДИНОЈ СРПСКОЈ ПОВРАТНИЧКОЈ ПОРОДИЦИ У СМАЋУ,
СЕЛУ НАДОМАК ПРИЗРЕНА

ЗБОГ СЛАБОГ ОДАЗИВА СТОПИРАНА ОБНОВА

Крајем 2004. године, у Смаћу, почела је реконструкција осам кућа, а за пролеће 2005. године, била је предвиђена обнова осталих порушених домаћинстава. Нажалост, приликом недавне посете овом селу, зашћекли смо само једну повраћничку породицу, а даљи пројекат обнове, како су нам рекли, због слабог одазива повраћника, тренутно је стопиран.

Забележио: Жељко Ђекић

У Смаћу, удаљеном двадесетак километара од Призрена, до 1999. године, живело је 39 српских и 28 албанских породица. До села је водио добро асфалтиран пут, а имало је основну школу, Дом културе, продавнице. Његови становници бавили су се углавном пољопривредом, сточарством, а не мали број њих, био је запослен у државним предузећима у Призрену и Сувој Реци.



Смаћ фото: С. Захарјевић

обнова осталих порушених домаћинстава. Нажалост, приликом недавне посете овом селу, затекли смо само једну повраћничку породицу, а даљи пројекат обнове, како су нам рекли, због слабог одазива повраћника, тренутно је стопиран. Када је почетком децембра 2004. године, осам носилаца породичних домаћинстава кренуло у Смаћ и отпочело са изградњом и реконструкцијом својих кућа, ретко ко се надао да ћемо годину дана касније, у селу затећи само једну породицу која се вратила на своје огњиште. Истину за вољу, неки од носилаца породичних домаћинстава повремено бораве у овом селу, али само **Крста и Јаворка Стојановић**, који су се вратили пре нешто више од годину дана, нису напуштали свој обновљени дом. До њих стижемо разрованим путем, преплављеним барама. Домаћини нас



Смаћ, март 2006. године

ПРОГОН И ПОВРАТАК

Након прогона, све српске куће у селу су уништене, а тамо је остало да живи око двадесетак албанских породица. Крајем 2004. године, почела је реконструкција осам кућа, а за пролеће 2005. године, била је предвиђена



Први повраћници, децембар 2004. године

дочекују испред куће, питају шта има ново у Србији, позивају у свој скромни дом. Уз кафу, причамо о томе, како им је било у околини Тополе, где су се налазили у избеглиштву и како су реаговали на позив на повратак.

СВОЈЕ ЈЕ СВОЈЕ

"Добро је било, снашли смо се тамо. Живели смо код газде, код њега смо копали кукуруз, сакупљали сено, обављали друге пољопривредне послове. Није тражио паре да плаћамо стан и ми смо тако живели пет година. Онда су нас позвали из Краљева, да нам кажу, да ће нам правити куће. А након четрдесет дана позвали су нас да се вратимо кући, у Смаћ. Био сам задовољан, добили



смо намештај, шпорет, viseћу кухињу и друге неопходне ствари. Направили су нам и купатило, тако да сада имамо све услове за живот. Жена и ја помало радимо. Добили смо кокошке, обрађујемо окућницу и тако нам пролазе дани. Мало сејемо парадајз, паприку, кромпир. Њиве су нам доста далеко од села па не идемо на њих, немамо ни механизацију, а и старост полако притиска", искрен је Крста.

Као и сви људи, који су прешли одређену старосну доб



фото: З. Масрић

Крста и Јаворка Стојановић

на Косову и Крста добија тзв. косовску пензију, или боље речено социјални додатак, у износу од 40 евра.

"Бавили смо се пољопривредом, имали смо краве, овце, два коња, запрежна кола. Данас су нам преостале само кокошке добијене непосредно по повратку", прича Крста о томе шта су пре имали и од чега сада живе. И Јаворка не крије задовољство што се вратила. "Добро ми је овде. Много боље него тамо где сам избегла. Мислим да бих умрла да се нисам вратила. Своје је своје, где си се родио ту је место твоје", помало песнички збори Јаворка.

КОМШИЈЕ

Крста и Јаворка жале што и остали Срби, чије су куће направљене, нису ту. "Већина српских повратника отишла је и целу зиму проводи ван Смаћа. Неки од њих дођу, па оду. Углавном се нико не задржава овде дуже. Очекујемо их сада око првог маја. Волели бисмо да нас је више овде", прича Крста.

Кажу да са комшијама Албанцима немају проблема, у шта се могла уверити и наша екипа. Тренутно, у селу, има 20-ак насељених албанских кућа. Већина њих се бави пољопривредом. Све време, приликом боравка у Смаћу, са нама се налазио и њихов комшија Албанац, **Тома Ђетај**. Он се сећа неких бољих времена и приснијих комшијских односа. Тома је искористио прилику да позове своје дојучерашње комшије на повратак. Каже да би им у границама својих могућности, помогао приликом повратка.

"Било је кумовских веза између Срба и Албанаца, дружења. До ових последњих догађања били смо доста



Комшијски ђоклон - Сјаса Андријевић ђоврајник из Новака са Томом Ђетајом из Смаћа

повезани. И поред свега нисмо изгубили контакт. Пре три године био сам у Србији код пријатеља и тамо преноћио три ноћи. Причали смо нормално. Волео бих да их поново видим овде међу нама. Да дођу, да напуне село, да не зврји овако празно. За све ће бити боље и за све ће имати места. Земља плодна, нема ко да је обрађује", упућује Тома Ђетај, на свој начин, позив дојучерашњим комшијама.

Ђетајеве речи још једном потврђује и Крста Стојановић.



Крста и Јаворка у разговору са нашим новинарем

"Ми нисмо имали никаквих проблема од када смо се вратили и ја бих истакао, да за ову годину дана, од комшија сам имао само помоћ. Нико нас не дира. Зато бих пожелео свима који су тамо да се врате, у свој дом, на своје огњиште", поручује Крста.

Одлазећи од породице Стојановић и напуштајући Смаћ, пролазимо поред необрађених њива и запуштених винограда, с надом, да ћемо приликом наредне посете, овде затећи више српских повратника.



ИЗ ДНЕВНИКА РАСЕЉЕНИЧКИХ ПРИЧА

ОДЛАЗАК И ПОВРАТАК

Када је Оливера Илић кренула из Пришћине, у нејознајном љравцу, са двоје деце и " две кесе", њена љрича је била исћовейна са хиљадама других, исћисиваних сузама љог јуна, јула и августа 1999. године. Оливера је до августа чекала да се чудо деси и да они који су оћишли љочну да се враћају. Није дочекала, јер се љо чудо, до дан данас, није догодило.

ПУТЕШЕСТВИЈА

Морала је да оде из своје родне Пришћине. Променила је многе адресе привременог боравка. Редом, Матарушка Бања, Краљево и напoкoн Ниш. Тим путем, Оливеру и њену децу пратило је много потреба и много немања. Нажалост, и оно најгоре што може да снађе човека. Десила јој се болест и болница.

Оливера је врло брзо схватила да неће моћи да живи и школује децу, ако не нађе посао. С обзиром да је радила у Црвеном крсту у Пришћини, сматрала је нормалним да се врати у матичну организацију у Грачаници.

ПОСАО

Две године је писала и телефонира-ла, да би се захваљујући ангажовању Координационог центра, у јуну 2005. године, вратила у Грачаницу и почела да ради. Тада почиње нова етапа у животу ове самохране мајке. Сваког

понедељка, у пола пет ујутро, комби долази испред зграде и она улази са стварима потребним за недељу дана.

Стиже на посао углавном на време. Ако се због снега и леда на путу дуже путовало, колеге са посла имају разумевање. Једина је жена међу десет мушкараца. У заједничкој канцеларији се налази шпорет на дрва, па ту може да се загреје за читав дан. Јер поподне, у изнајмљеној соби, нема струје и нема грејања.

Оливера нема родбину у Грачаници нити у околним селима. Сви њени живели су у Пришћини. Сада су се неки од њих вратили због посла, тако да су заједно више него док су били у расејању.



Оливера Илић са монахињом Јустинином у манастиру Грачаница

БЕРА

Проблеми се и даље нижу. Највећи је онај да плата касни пуних шест месеци. Оливера налази мир под манастирским сводовима. Монахиње је познају. Она је спремна да помогне кад затреба и да буде на услузи сваке врсте. Врло често је на поподневном богослужењу, удубљена у молитву. У Пришћину одлази ретко. Али, у причи се често враћа у град свога детињства и младости.

"Вратила бих се у Пришћину, само кад би се вратио још неко од мојих пријатеља. Много ми значи и то што могу да дођем на очев гроб, као, на пример, за Задушнице", каже Оливера. Њена прича, жеља за радом, и наоко, непрестиве препреке да до њега дође, како би отхранила своју децу, многима може да послужи као пример.

Радмила Вулићевић

ФОТО ВЕСТ

ПУЧЕ ГУМА

Током овог месеца представници Уније - Савеза удружења интерно расељених лица, често су боравили на Косову и Метохији. Неки од њих, како кажу, када рачунају и пут, током априла на овом простору боравили су 14 дана. На тим путовањима им се дешавају и многобројне згоде и незгоде. Нажалост, ових других је много више. Један од таквих детаља забележен је и на овој фотографији.

фото: А. Грковић





ШИРОМ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ СВЕЧАНО ПРОСЛАВЉЕН ВАСКРС С ПОРУКОМ СВЕШТЕНСТВА ВЕРНИЦИМА

ОСТАТИ И ОПСТАТИ НА СВОЈИМ ОГЊИШТИМА

У манастиру Грачаница, васкршње јутрење и Свету архијерејску литургију, служио је његово преосвешћенство епископ рашко-призренски Артемије, уз саслужење свешћеника и свешћеномонаха Епархије Рашко-призренске и Косовско-метохијске. У манастиру Високи Дечани, васкршње јутрење и Свету архијерејску литургију, служио је викарни епископ липљански Теодосије са јеромонасима манастира Дечана. И у другим свешћенима свечано је прослављен Васкрс, а на њај дан, манастир Високи Дечани, прославили су високи међународни и косовски званичници.

Богослужењу је широм Косова и Метохије присуствовао велики број верног народа. Посебно свечано било је у манастиру Грачаница, где је васкршње јутрење и Свету архијерејску литургију служио његово преосвешћенство епископ рашко-призренски Артемије. У манастиру и порти окупио се велики број људи из Грачанице и читавог централног Косова који су се и ове године одлучили да заједно са својим епископом прославе најрадоснији хришћански празник.

СЛУЖЕЊЕ И НА РУМУНСКОМ ЈЕЗИКУ

У манастиру Високи Дечани васкршње јутрење и Свету архијерејску литургију служио је викарни епископ липљански Теодосије са јеромонасима манастира Дечана. Богослужењу су, поред поклоника који су у манастир дошли из разних крајева Србије, присуствовали Срби из повратничких села из околине Пећи. Посебну радост донело је присуство педесетак румунских војника и полицајаца који су на дужности на Косову и Метохији. Они су, заједно са својим италијанским и другим колегама из KFOR-а и UNMIK полиције, такође, учествовали у богослужењу. Јектеније су повремено служене и на румунском језику, а црквом је наизменично одјекивао радосни поздрав Христос Васкрсе - Христос Инвиат.

Владика Теодосије прочитао је васкршњу посланицу Његове Светости Патријарха Павла у којој се, верном народу, поручује да "после распећа долази васкрсење и да радости новог живота нема

МАНАСТИР ВИСОКИ ДЕЧАНИ ЗВАНИЧНО ЗАШТИЋЕНА ЗОНА

Цивилни администратор Сорен Јесен-Петерсен, на захтев UNESKO-а, који је манастир Високи Дечани прогласио светском културном баштином, потписао је Уредбу којом се на манастирском поседу, на више од 800 хектара, забрањује било каква приватна и друга градња без специјалне дозволе мисије УН.

"Подручје овог кањона захтева посебне мере заштите како би се очувале његове јединствене културне, историјске и природне вредности, које су заједничко наслеђе Косова. Овде се налазе поред осталог, паркови, шуме, заштићена стабла, природни извор и манастир Високи Дечани који је једини објекат, на Косову, укључен у листу светске културне баштине UNESKO-а", каже се у саопштењу UNMIK-а поводом одлуке Сорена Јесена-Петерсена да продужи заштитну зону око манастира Високи Дечани

ОДЛУКА О СТАТУСУ КОСМЕТА НЕ СМЕ БИТИ ИСХИТРЕНА

"Без обзира на договор о будућем статусу, Срби треба да остану у својим домовима као што су вековима остајали и опстајали, упркос ратовима, променама граница и страдањима", изјавио је владика Теодосије у ускршњем интервјуу Тањугу. Он је нагласио да одлука о будућем статусу Косова и Метохије не сме бити исхитрена, а свако решење треба да буде резултат преговора и компромиса обеју страна, које о томе разговарају, јер у супротном неће донети дугорочну стабилност покрајини.

Останак и опстанак српског живља на Косову и Метохији требало би да буде приоритет у преговорима Београда и Приштине, рекао је владика и додао, да решење будућег статуса покрајине мора да омогући сигурност свима, без обзира на њихово етничко порекло и вероисповест.

"Искрено верујем да је овај циљ остварив, али да тражи много добре воље обе преговарачке стране, као и чврст став међународне заједнице да решење статуса не сме да доведе до страдања и патњи народа", казао је Теодосије.

Косметским Србима владика је поручио да морају остати трпеливи у свим тешкоћама, али и пуни оптимизма и наде у бољу будућност.

"Колико ће нам бити боље не зависи само од других већ и од нас самих, колико смо спремни и способни да се као хришћани еванђелски суочимо са ситуацијом у којој живимо", рекао је он.

Владика Теодосије је подсетио и да је током протеклих седам година на Космету порушено или оштећено 150 храмова, али да је упркос томе монаштво очувало духовну снагу, пре свега захваљујући епископу и духовнику владика Артемију.



Викарни епископ
липљански $\bar{\bar{\rho}}$ Теодосије



без погребња из кога извира живот у Христу Господу". Његова светост и архијереји СПЦ позвали су верни народ на Косову и Метохији да остану верни заветима својих светих предака и опстану на својим огњиштима, без обзира на све тешкоће.

ГОСТИ И ВИСОКИ МЕЂУНАРОДНИ И КОСОВСКИ ЗВАНИЧНИЦИ

Око поднева, манастир Високи Дечани, посетио је шеф UNMIK-а **Сорен Јесен-Петерсен** заједно са командантом KFOR-а генералом **Бузепе Валотом**, председником Косова **Фатмиром Сејдиуом** и председником општине Дечани, **Назми Селманајем**. У манастир су дошли и представници дипломатских мисија у Приштини: САД, Русије, Немачке и Италије као и представници канцеларија OSCE-а и ЕУ. Међу гостима који су, такође, дошли да честитају Васкрс, били су и представници Српске листе за Косово и Метохију **Оливер Ивановић**

ПРОСЛАВА И У МАНАСТИРУ ГОРИОЧ

За Васкрс је свечано било и у манастиру Гориоц код Истока, где је св. Литургију служио дечански јеромонах **Данило (Кандић)**. За разлику од претходних, ове године, у прослави Васкрсења Господњег су учествовали и први српски повратници у Исток и Ђураковац (11 Срба из Истока и 17 из Ђураковца) који су се ових дана уселили у две обновљене куће, дајући свој допринос завршетку обнове својих домова.

и **Ранђел Нојкић**. Високе госте примио је владика Теодосије који им је показао цркву, а потом су се гости послужили у манастирској библиотеци. Господин Петерсен је, у име међународне мисије УН, честитао васкршње празнике манастирском братству и свим православним Србима на Косову и Метохији. Фатмир Сејдиу, председник Косова је, у своје име, пренео честитке поводом Васкрса, уз жељу да сви грађани Косова живе у миру и толеранцији. Он је изразио посебно поштовање према манастиру Високи Дечани као и осталим православним светињама на Косову које, како је рекао "представљају богатство свих грађана Косова".

Владика Теодосије се високим међународним и косовским званичницима искрено захвалио на празничним честиткама, рекавши да је "празник Васкрсења празник радости, наде и оптимизма, који нас све подстиче да у духу разумевања и толеранције заједнички учинимо

ВАСКРШЊА ЛИТУРГИЈА У МАНАСТИРУ ДЕВИЧ

Као и у претходне две године, Васкрс је прослављен и у манастиру Девич. Служба је вршена у цркви чији су зидови још покривени гарежом и исписани скарадним графитима, из мартовског погрома 2004.године, када је ова светиња, заједно са манастирским конацима била спаљена. Због безбедносних услова, ове године није било верног народа, који је ранијих година долазио у ову светињу о Васкрсу и осталим празницима. Али и поред тога девичке монахиње, пуне васкршње наде, испуниле су цркву својим радосним појањем.

још веће напоре како би се свима на Косову, а посебно оним који су угрожени, обезбедила мирна будућност и достојанствен живот".

ДАТИ ПОДРШКУ ПОВРАТНИЦИМА



Владика Теодосије је поменуто потребу да косовске институције и UNMIK дају јачу подршку српским повратницима који се полако враћају у своје домове. Он је нарочито поменуто Србе у Клини, Бресју, Липљану, Великој Хочи и Ораховцу који

показују велику храброст и решеност да остану и опстану као своји на своје. Владика Теодосије је председнику Косова поконио публикације "Распето Косово" и "Мартовски погром", као документе који говоре о страдању народа и светиња, са жељом, да се тако нешто више никада не понови. "Увек је било оних који руше и оних који граде. На нама свима је, данас, обавеза да заједнички учинимо напор како бисмо обновили порушено и повратили пређашњи сјај ових светиња".

Након разговора у манастирској библиотеци и одласка председника Сејдиуа, међународни званичници су се придружили свечаној васкршњој трпези заједно са верницима и осталим гостима.

Агенције и КИМ-ИНФО

Иностранци и српски књижевници и уметници за Васкрс посетили Метохију

ХОДОЧАШЋЕ И БРАТОЉУБЉЕ

У организацији Координационог центра и Удружења писаца Косова и Метохије, поводом ускршњих празника, делегација књижевника из иностранства, међу којима су били **Петер Хандке**, **Курт Кетрунер**, **Томас Дајхман** и још неколико њихових колега из Аустрије, Немачке и Русије, боравила је у дводневној посети Метохији. Том приликом, посетили су Ораховац, Велику Хочу, Зочиште, манастире Високи Дечани и Пећку Патријаршију. У манастиру Високи Дечани, песници су читали поезију посвећену српским светињама на Косову и Метохији, док је **Светлана Стевић** отпевала једну стару песму из метохијског краја. Посебну радост гостима приредила су браћа **Марко** (12) и **Никола Максимовић** (13), манастирски гости из Краљева, који су на фрулама одсвирали неколико традиционалних српских мелодија заједно са дечанским монахом Јованом.

На уласку у град Дечане, као и на изласку према Пећи, аутобус са књижевницима, локални Албанци гађали су камењима и звиждуцима испратили њихов пролазак. Према изјави песника **Ранка Ђиновића**, причињена је извесна материјална штета на возилу, али нико није повређен. Иако је реч о врло непријатном искуству, присутни књижевници и уметници поручили су да ће на речи поруге и камење увек одговарати песмом и праштањем, сећајући се еванђелских речи "Опрости им, оче, јер не знају шта раде".

Домаћини и њихови гости посетили су и месно гробље у Ретимљу и учествовали на парастосу погинулим и несталим лицима и запалили свеће.



Килијан Кланмиј, оглазећи и...



... Сандра Мичел, нови директор канцеларије UNMIK-а за заједнице, повраћај и ишћање мањина



Владика Теодосије са међународним и косовским званичницима у библиотеци манастира



Представници UNMIK-а, KFOR-а и остали учесници на прослави Васкрса за јурезом

Манастир Високи Дечани, Васкрс 2006. године.



Петар Ханке на православном гробљу у Рејимљу, април 2006. године



Кањон и имање (800 хектара) манастира Високи Дечани проглашени заштитена зона

СОРЕН ЈЕСЕН-ПЕТЕРСЕН ПРИМИО ДЕЛЕГАЦИЈУ УНИЈЕ – САВЕЗА УДРУЖЕЊА ИНТЕРНО РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА

УКЉУЧИТЕ СЕ У ПРОЦЕС ПОВРАТКА

Сорен Јесен-Пејтерсен, специјални представник генералног секретара (СПГС) УН, приликом пријема делегације Уније, ургирао је да се интерно расељена лица (ИРЛ) и удружења ИРЛ активно укључе у иницијативе најбоље за повраћање, који ће им омогућити да учествују на резултатима овог процеса.

На састанку са члановима Савеза удружења ИРЛ, СПГС је рекао да су Привремене институције самоуправе (ПИС) и UNMIK, у активној сарадњи са удружењима ИРЛ и мањинским групама, већ започеле ревизију приручника за повратак. "То ће обезбедити директно учешће ИРЛ, људи, на које су највише утицали догађаји на Косову, у свим видовима процеса доношења одлука", рекао је Јесен-Петерсен.

Честитајући на активном учешћу и доприносу на, недавно одржаној, "Радионици за стратегију и акциони план у вези са заједницама и повратком на Косово", СПГС је рекао да ће "ревидирани приручник за повратак омогућити свим расељеним популацијама са Косова да дођу до слободних и информисаних одлука".

СПГС је подржао сугестије Удружења расељених да се у Приштини установи Центар ИРЛ и њихово стално присуство у овом граду. Тиме би се обезбедило редовно и квалитетно заступање и дистрибуција информација расе-

љеним лицима о централним питањима. Поздрављајући овај директан дијалог са ИРЛ, СПГС је, у исто време, изразио дубоку забринутост због настављања политике да се инсистира на томе да косовски Срби бојкотирају, а сада и напуштају институције на Косову.

"Учешће косовских Срба у институцијама осигураће њихово право место у мултиетничком Косову", рекао је, том приликом Сорен Јесен-Петерсен.

(Press office UNMIK, 19. април 2006. године.)



Сорен Јесен-Пејтерсен са представницима Уније

Оснивачи и чланице Уније

Божур - Смедеревска Паланка,
Првог српског устанка 109, тел. 026/ 313-893
e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Мејхохије - Београд
Македонска 25
тел.: 011/ 3373-841
e-mail: gkim@zeunet.yu
www.glaskim.co.yu

Завичај за повраћање - Крагујевац
Карађорђева 17
тел. 034/ 333-219
e-mail: zavico@infosky.net

Југ - Краљево, Цара Душана 27/39
тел. 036/323-220
факс. 036/320-430
моб. 064/612-79-66
e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Свас - Београд
Балканска 25
тел.011/2686-161
e-mail: svetspas@zeunet.yu
www.svetispas.org

Срећна породица - Ниш,
Душанов Базар, купола, локал 223
тел. 018/ 257-184
e-mail: vulicevic@bankerinter.net

Унија - Канцеларија у Београду
Трг Николе Пашића 9/7
тел: 011/3398-705
e-mail: unijakm@zeunet.yu
www.unijairl.org

Унија - Канцеларија у Звечану
Бубе Михајловић 66
тел: 028/665-150
e-mail: unija.zvecan@sezampro.yu

УНИЈА БИЛТЕН - Главни и одговорни уредник: **Жељко Ђекић**; Уређивачки одбор: **Бранислав Скробоња** (председник), **Александар Грковић** и **Златко Маврић** (чланови); Технички уредник: **Зоран Буричанин**

Адреса редакције: Трг Николе Пашића 9/VII, 11000 Београд, тел/факс: 011/339-87-05; e-mail: unijakm@zeunet.yu
Штампа: "Флеш", Земун; Тираж: 5000 примерака; Бесплатан примерак